

ЧУДОМИР
НИКОЛА МИХОВ

chitanka.info

През есента на 1930 година като учител в Казанлъшкото педагогическо училище бях командирован за една година в Париж да проуча как се преподава рисуване в средните училища. Посетих много гимназии, събрах програми, ръководства и ми оставаше още много свободно време, а почти всеки следобед прекарвах в музея Лувър. Един ден в залите на Италианското възраждане чух, че недалеч от мене се говори по български. Нисък, набит човек, с очила и малка брада, запознаваше две възрастни жени с картините. Поисках разрешение, присъединих се към малката група българи и останах удивен от познанията на този човек, който даваше такива подробности, такива сравнения, каквито аз, завършил Художествената академия и развил на държавен изпит тъкмо темата „Италианско възраждане“, се почувствувах кръгъл невежа. Слушах неща, които не бях чел в „Историята на изкуствата“, нито пък професор Антон Митов бе споменал нещо за тях.

Този човек беше академик Никола Михов, или „бачо Кольо“, както всички негови познати го наричаха.

Казаха ми, че няколко дни подред ще посещават музея и ако обичам, мога да ги придружавам и така всеки ден следобед се събирахме пред паметника на Гамбета и заедно с необикновенния чичероне разгледах за втори път няколко зали и тогава наистина разбрах, че съм ги видял, както трябва да се видят. Миловидната фигура на „бачо Кольо“, приятният глас и огромна култура ни караха да го слушаме с отворени уста.

Не бяха само часовете, прекарани в Лувър. Изморим ли се, тръгнахме из парижките улици, а той сочи и разправя:

— Ето казва, виждате ли онази сивата къща насреща? На петия етаж, там, където на балкона е метната дреха, е живял като подпоручик Наполеон Бонапарт. В онази тясна уличка, където пък е спрял синият автобус, през време на революцията е била една от барикадите.

Друг път ни показва старото дърво, под което обичал да почива Виктор Юго, запозна ни с историята на обелиска на плац „Конкорд“ и неговото пренасяне, монтиране и пр. Един цял час ни говори за острова Сите, за старата „Лютеция“, заселена към IV в. пр.н.е., че името си Париж получил, когато Юлий Цезар го завладял, понеже околното население тогава се наричало паризи. Спусна се да ни занимава с историята на двореца на острова, за яките му крепостни

стени, по които били полепени магазините на златарите и търговци на бижута, за да бъдат пазени от дворцовата стража, и пр.

— Ние сега вървим по дървен паваж — ще започне някой ден, — но знаете ли че едва през XVIII в. се сетили да постелят улиците с обикновен калдъръм. Дотогава Париж тънел в кал, мръсотии, локви, из които се излежавали свине. С голяма мъка най-после забранили да не ходят по улиците, но калугерите от манастира „Св. Антоний“ не се подчинили на това нареждане. Техните свине продължавали свободно да скитат, но със звънец на шията. Оттогава, види се, е шегата: „Прилича му като на свиня звънец.“ Така е било — продължава бачо Кольо — към 1870 г. Същата мръсотия е била в Рим, а до началото на XVII в. берлинските улици никога не били метени и полицейският правилник гласял: който селянин влизал с кола в града, на излизане трябвало да я натовари с боклук и я изнесе вън от града.

Дамите отдавна бяха изчезнали, но аз не го оставих и много неща научих още, особено в областта на изкуствата.

Една вечер, влизайки в малката гостилничка на улица „Мосю льо Прено“, чийто съдържател беше българинът бай Иван, Михов се провикна още от вратата:

— Знаеш ли, че днес като работих в библиотеката, какви неща намерих, писани за вашия Казанлък и за търговията му с розово масло още през време на робството? Ех, да имам време да превода всичко, което съм открил из разните библиотеки, писано за нашата страна, ех, да имам време!

Понякога с часове ми говореше за театър, за опера, за музика. Каква голяма музикална култура притежаваше този човек, чиято професия беше библиограф, какви широки познания! Но за нея нека напишат музиколозите, които са имали случай да се срещат с него.

Нали живея в провинцията, през последните години рядко се виждахме. Но дойда ли в София, ще го потърся в руския ресторант на ул. „Добруджа“. Поръчвахме си обикновено само макарони с доматиен сос по италиански, които там се приготвяват чудесно. Само това и горнобанска вода за него, а за мене чаша червено вино. Това беше неговото меню и аз му се подчинявах, с изключение на виното, и го слушах как съвсем просто, естествено и много приятно и увлекателно разправяше за големи неща.

(Из ръкописите на писателя.)

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.